

JOHANN GOTTFRIED HERDER

SLOVANSKÉ NÁRODY

In: Myšlenky k filozofii dějin lidstva (1784–1791) / přeložil Václav Petrbok

Usadili se všude, aby se zmocnili zemí přepuštěných jinými, aby je obdělávali a užívali jako kolonisté, pastýři a zemědělci; po všem předcházejícím pustošení, procházení a stěhování národů byla jejich nehlučná, pilná přítomnost těmto zemím na prospěch. Měli v lásce zemědělství, dostatek stád a obilí, také různé domácí dovednosti. S výrobky své země a píce zahájili užitečný obchod. Na Baltském moři, počínaje Lübeckem, postavili řadu přímořských měst, mezi nimiž Vineta na ostrově Rujana byla jakýmsi slovanským Amsterodamem; takto udržovali styky také s Prusky, Kuronci a Lotyšy, jak je patrné z jazyka těchto národů. Na Dněpru postavili Kyjev, na Volchvě Novgorod; z obou se brzy vyvinula kvetoucí města, která spojovala Černé moře s Baltem a dodávala severní a západní Evropě zboží Východu. V Německu se věnovali hornictví, dovedli tavit a slévat kovy, připravovali sůl, tkali plátno, vařili medovinu, sázeli ovocné stromy a vedli svérázný život veselých lidí, milovníků hudby. Byli krotkých mravů, pohostinní až k rozhazovačství, milovali volnost venkova, ale byli poddajní a poslušní, protivilo se jim loupení a plnění. To vše nic nezmohlo proti útlaku, ba naopak to k němu přispělo. Neboť se neucházeli o nadvládu nad světem, neměli bojechtivá dědičná knížata a dávali se raději v poplatnost, pokud jen mohli v klidu obývat svou zemi. Tím však umožnili četným národům, zejména však národům kmene německého, aby se na nich těžce prohřešili.

Již za Karla Velikého započal válečný útisk, který směřoval zřejmě za obchodními výhodami. Jako záminku používal křesťanské náboženství, neboť hrdinným Frankům musilo se zdát pohodlnějším zotročit národ pěstující zemědělství a obchod, než aby se sami těmto dovednostem naučili a je užívali. Co začali Frankové, dokončili Sasové; v celých zemích byli Slované vyhubeni nebo uvrženi v nevolnictví, jejich pozemky pak rozděleny biskupům a velmožům. Jejich obchod na Baltu zničili severští Germáni, jejich Vineta našla smutný konec z rukou Dánů a jejich zbytky v Německu se podobají tomu, co učinili Španělé z obyvatel Peru. Nelze se pak divit, že po staletích ujařmení a nejhlubšího roztrpčení tohoto národa klesla jejich měkká povaha ve vztahu k jejich křesťanským pánům až na stupeň lstivé, otrocké lhostejnosti? A přece všude, zejména v zemích, kde mají určitou svobodu, je ještě patrný jejich starý ráz. Neštěstí tohoto národa pocházelo z toho, že při své mírnosti a lásce k domácí pilné práci

nedovedl zavést trvalé válečné zřízení, ačkoli v rozhořčeném odporu mu nechyběla statečnost. Jejich neštěstí bylo i v tom, že jejich postavení mezi národy země je uvedlo na jedné straně v blízkost Němců, na druhé straně pak obnažovalo jejich nechráněný týl všem vpádům východních Tatarů, pod nimiž, zvláště pod Mongoly, mnoho zkusili, mnoho trpěli. Ale kolo času, který vše mění, se točí a nelze je zastavit. A jelikož tyto národy obývají většinou oblast Evropy, která by byla nejkrásnější, kdyby byla jen úplně obdělána a obchodně vytěžena, jelikož už není jinak možno, než že zákonodárství a politika v Evropě bude muset stále více podporovat tichou píli a pokojný vzájemný národů místo bojovnosti, a že je vskutku bude podporovat, budete i vy, tak hluboko kleslí, kdysi pilní a šťastní národové, konečně procitlí ze svého dlouhého, nečinného spánku, konečně osvobozeni od svých otrockých okovů, užívat svých krásných krajin od Asie až ke Karpatům, od Donu až k Muldě jako svého majetku a na nich budete moci slavit své staré slavnosti klidného obchodu a píle!